

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 15.11.2007
KOM(2007) 554 endelig/2

CORRIGENDUM: Annule et remplace toutes les versions linguistiques du document
COM(2007) 554 final du 25.9.2007.

ARBEJDSDOKUMENT FRA KOMMISSIONENS TJENESTEGRENE

**Rapport om gennemførelsen af handlingsplanen "Fremme af sprogindlæring og
sproglig mangfoldighed"**

{SEK(2007)1222}

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Indledning	4
2.	Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed.....	4
3.	Resultater af handlingsplanen — øget betydning af sprogpolitikker i eu og i medlemsstaterne.....	5
4.	Vigtigste resultater	7
5.	Gennemførelse af handlingsplan på de strategiske områder.....	9
5.1.	Strategiområde 1: Livslang sprogindlæring.....	9
5.1.1.	"Modersmål plus to fremmedsprog": en tidlig start.....	11
5.1.2.	Indlæring af fremmedsprog fra 6. klassetrin til og med gymnasiet/ erhvervsuddannelse	11
5.1.3.	Fremme af integreret indholds- og sprogindlæring (CLIL)	12
5.1.4.	Indlæring af fremmedsprog på de videregående uddannelser.....	13
5.1.5.	Sprogundervisning for voksne	14
5.1.6.	Sprogelever med særbehov	14
5.1.7.	Udvalg af sprog.....	15
5.2.	Strategiområde 2: Bedre sprogundervisning.....	15
5.2.1.	Den fremmedsprogsvenlige skole.....	15
5.2.2.	Det fremmedsprogsvenlige klasseværelse	15
5.2.3.	Uddannelse af fremmedsproglærere.....	16
5.2.4.	Tilstrækkeligt mange sproglærere.....	17
5.2.5.	Afprøvning af sproglige kvalifikationer.....	17
5.3.	Strategiområde 3: Etablering af et sprogvenligt miljø	18
5.3.1.	En rummelig tilgang til sproglig mangfoldighed.....	18
5.3.2.	Etablering af sprogvenlige miljøer.....	20
5.3.3.	Forbedre udbuddet af og udnyttelsen af sprogindlæring.....	20
5.4.	Rammerne for fremskridt.....	21
5.4.1.	Beslutninger på et mere kvalificeret grundlag	21

5.4.2.	En mere effektiv informationsudveksling mellem fagfolk	22
5.4.3.	Klare procedurer for opfølgningen på handlingsplanen.....	22
6.	Konklusion	22

1. INDLEDNING

Sprogene står i centrum af det europæiske samarbejde: De afspejler nemlig vore forskellige kulturer og er samtidig en nøgle til at forstå dem. Europa-Kommissionen har en vigtig rolle at spille i arbejdet med at støtte og supplere medlemsstaterne med at fremme flersprogethed: Borgere, der taler flere sprog, kan i højere grad drage fordel af den fri bevægelighed i EU og integreres lettere i et andet land med henblik på studier eller arbejde. Sprogkunderskaber er meget efterspurgte i virksomheder og personer med gode sprogfærdigheder kan lettere finde beskæftigelse.

Flersprogethed har fået status som en selvstændig portefølje på EU-niveau i erkendelse af, at sprog er vigtigt for borgerne og at der skal sættes ind på højeste politiske niveau for at finde ressourcer til fremme af flersprogethed.

Ansvar for at fremme flersprogethed deles mellem Kommissionen og medlemsstaterne, som allerede har taget vigtige tiltag for at tilpasse deres uddannelsespolitikker og give studerende på alle niveauer bedre sprogkunderskaber. Dette er et vigtigt resultat, der viser, at Kommissionen og medlemsstaterne arbejder sammen for at nå de fælles mål.

Denne rapport omhandler de vigtigste resultater af gennemførelsen af handlingsplanen "Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed 2004-2006" i EU og i medlemsstaterne. Rapporten fremhæver de aktuelle tendenser i forbindelse med reform af uddannelsessystemerne, således at de i højere grad fremmer sprogindlæring. Desuden gør rapporten status over arbejdet i de forgange tre år og danner grundlag for yderligere tiltag inden for flersprogethed.

2. FREMME AF SPROGINDLÆRING OG SPROGLIG MANGFOLDIGHED

Europa-Kommissionen har i lang tid arbejdet for at fremme sprogindlæring og sproglig mangfoldighed. Det første detaljerede program til fremme af sprogundervisning og sprogindlæring, Lingua, trådte i kraft i 1989, og siden da har sprog stået i centrum for EU's programmer på uddannelsesområdet.

Ved udgangen af det europæiske sprogår i 2001 vedtog både Europa-Parlamentet og Rådet resolutioner, hvori de opfordrede Europa-Kommissionen til at træffe sprogfremmende foranstaltninger. I 2002 forpligtede stats- og regeringscheferne sig i Barcelona politisk til at forbedre beherskelsen af grundlæggende færdigheder, navnlig ved meget tidligt at undervise børn i fremmedsprog. I 2003 vedtog Europa-Parlamentet en initiativbetænkning, hvori Kommissionen opfordredes til at tage større hensyn til regionale og mindre udbredte sprog i lyset af udvidelsen og den kulturelle mangfoldighed¹.

¹ A5-0271/2003 endelig af 14.7.2003. Europa-Parlamentets betænkning med henstillinger til Kommissionen om regionale og mindre udbredte europæiske sprog - mindretalsprog i EU - under hensyntagen til udvidelsen og den kulturelle mangfoldighed.

Handlingsplanen "Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed"² var Kommissionen svar på Rådets og Parlamentets opfordring. Handlingsplanen tog afsæt i besvarelserne fra en omfattende høringsproces, der blev holdt i perioden 2002-2003. På det tidspunkt var det, der nu kaldes "Lissabon-strategien for vækst og beskæftigelse", i sin første fase. Bedre fremmedsprogsindlæring blev indarbejdet som et særligt mål i "Uddannelse og Erhvervsuddannelse 2010", som er uddannelseskomponenten til Lissabon-strategien³. Den langsigtede plan, der skal bidrage til at tilpasse EU's politikker til de fælles mål, og den åbne koordineringsmetode, som giver mulighed for tæt samarbejde med medlemsstaterne, har ansporet til samarbejde om sprogpolitik.

Først og fremmest figurerer kommunikativ kompetence i fremmedsprog som en af de otte nøglekompetencer for livslang læring i Europa-Parlamentets og Rådets henstilling af den 18. december 2006⁴. Desuden er der udviklet et frugtbart samarbejde med medlemsstaterne gennem arbejdsgruppen om sprog, som har deltagelse af ledende tjenestemænd med ansvar for sprogpolitik i medlemsstaterne. Gruppen mødes regelmæssigt for at udveksle oplysninger og god praksis. Gruppens indsats har bidraget til opfølgningen af handlingsplanen på nationalt niveau.

På EU-niveau afspejledes den stadig større betydning af sprogpolitik, da flersprogethed blev indføjet som et af kommissær Figel's ansvarsområder i 2005. Dette førte til formuleringen af en strategi for flersprogethed, der omfatter både interne og eksterne aktioner, jf. meddelelse fra Kommissionen: "*En ny rammestrategi for flersprogethed*"⁵. Sideløbende begyndte Kommissionen at udvikle en indikator for sprogkompetence, hvilket var en del af opfordringen fra EU-topmødet i Barcelona med det mål at belyse elevernes kompetencer i to fremmedsprog ved udgangen af deres grunduddannelse⁶. Flersprogethed er et nøgleområde, som kan bringe EU tættere på borgernes behov. Da Leonard Orban blev kommissær i januar 2007, blev flersprogethed gjort til et selvstændigt politikområde. Området bliver stadig mere omfattende og dækker nu ikke blot livslang læring, men også sprog og erhvervsliv og bidrager til det europæiske år for interkulturel dialog i 2008.

3. RESULTATER AF HANDLINGSPLANEN — ØGET BETYDNING AF SPROGPOLITIKKER I EU OG I MEDLEMSSTATERNE

I handlingsplanen fastlægges hovedmålene på tre strategiske områder: 1. Livslang sprogindlæring, 2. Bedre sprogundervisning, 3. Etablering af et sprogvænligt miljø. Et fjerde kapitel "Rammerne for fremskridt" omhandler den overordnede udformning af sprogpolitik i EU og i medlemsstaterne.

² KOM(2003) 449 endelig af 24.7.2003. Kommissionens meddelelse til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget med titlen "*Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed: Handlingsplan: 2004-2006*".

³ EFT C 142 af 14.6.2002, s. 1. Rådet, *Detaljeret arbejdsprogram for opfølgning af uddannelsessystemernes mål i Europa*. 2006/962/EF.

⁴ KOM(2005) 596 endelig af 22.11.2005.

⁵ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet "*Den europæiske indikator for sprogkundskaber*", Bruxelles, KOM(2005) 356 endelig af 1.8.2005.

⁶ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet "*Rammerne for den europæiske undersøgelse af sprogkundskaber*", Bruxelles, 184 endelig af 13.4.2007 KOM(2007).

det første skridt mod at udvide flersprogethed til at omfatte erhvervslivets behov. Den 21. september 2007 afholdes en konference om erhverv, sprog og interkulturelle færdigheder i Bruxelles, hvor sprog debatteres som en konkurrencemæssig styrke for EU.

- **6 europæiske seminarer og konferencer om sprog.** Dette omfatter den europæiske konference om integreret indholds- og sprogindlæring (CLIL) i 2005 (I.2.6), som blev afholdt under det luxembourgske formandskab, og hvor de europæiske beslutningstagere for første gang blev gjort opmærksom på CLIL; og den europæiske konference om regionale sprog og mindretalssprog i uddannelsessystemerne (III.1.1), som havde deltagelse af interesserede parter fra hele EU, der samledes for at udveksle ideer til, hvorledes de yngre og kommende generationer med succes kan undervises i regionale og mindretalssprog.
- **17 aktioner på programniveau med henblik på at fremme sprogindlæring i EU's programmer.** Især Socrates- og Leonardo-programmerne var involveret, men Venskabsby-, e-learning- og Kultur-programmet samt handlingsprogrammet for unge og rammeprogrammet for forskning bidrog også, i tilfælde hvor målrettede sprogaktiviteter blev indarbejdet sammen med øget støtte til sprogforberedelse forud for mobilitet. 13 af disse aktioner er blevet afsluttet med succes, to er næsten afsluttede og to andre er godt i gang. **Desuden vil disse aktioner få en varig virkning, da den nye generation af programmer for 2007-2013** (Programmet for livslang læring, Kultur, Aktive Unge, Europa for Borgerne og det syvende rammeprogram for forskning) **vil bidrage til at fremme sprogindlæring og sproglig mangfoldighed.**
- Sidst men ikke mindst førte det alment erkendte behov for at øge opmærksomheden om fordelene ved sprogindlæring i offentligheden til oprettelsen af **et årligt budget til oplysningskampagner om sprog inden for rammerne af programmet for livslang læring** (IV.3.1).

I forhold til perioden 2000-2002 investerede Socrates- og Leonardo-programmerne 66 % mere i tiltag med et specifikt sprogindlæringsmål: deres budget steg fra 30 mio. EUR til næsten 50 mio. EUR årligt perioden i 2004-2006.

Fra 2004 til 2006 blev der med Socrates- og Leonardo-programmerne ydet støtte til følgende:

- 2 951 skolesprogprojekter (med en stigning på 84 % i forhold til perioden 2000-2002)
- 3 957 sprogassistentophold (en stigning på 62 %)
- 9 434 Erasmus-studerendes deltagelse i intensive sprogforberedelseskurser (en stigning på 160 %)
- 300 læringspartnerskaber til voksenuddannelse (en stigning på 689 %)
- 765 støttebeløb til efter- og videreuddannelse for fremmedsprogslærere i voksenuddannelse (ny aktion)
- 1 820 støttebeløb til efter- og videreuddannelse for sproglærere i erhvervsuddannelse (en stigning på 143 %)

- 41 Lingua-projekter til udvikling af nye materialer til indlæring af fremmedsprog eller prøveredskaber (en stigning på 24 %)
- 39 Lingua-projekter med henblik på at skabe bevidsthed om fordelene ved at lære sprog og bringe mulighederne for sprogindlæring tættere på borgerne (en stigning på 160 %).

Disse resultater er opmuntrende, selvom dele af programmerne kunne have skabt bedre resultater: For eksempel steg antallet af sprogprojekter med henblik på at udforme læreruddannelsesmaterialer til sproglærere i Comenius, Grundtvig og Leonardo ikke ensartet over hele linjen, hvilket også gælder for antallet af elever, der var involveret i skolesprogsprojekter og antallet af sproglærere, der modtog uddannelsestilskud. En nyere undersøgelse har vist, at deltagerne i Comenius-projekter forbedrede deres sprogfærdigheder, hovedsageligt i engelsk på bekostning af de andre sprog. Det samme gælder efter- og videreuddannelsestilskud under Comenius, som hovedsageligt er rettet mod undervisning i engelsk, og dermed ikke afspejler politikken til fremme af sproglig mangfoldighed og ikke bidrager til at øge antallet af udbudte sprog.

Oplysningerne om foranstaltninger på nationalt plan er baserede på de rapporter, som medlemsstaterne har sendt til Kommissionen om opfølgningen på handlingsplanen ved udgangen af 2006 (IV.1.1). 20 lande (Belgien – den flamsktalende del, Bulgarien, Det Forenede Kongerige, Estland, Finland, Frankrig, Grækenland, Irland, Italien, Litauen, Nederlandene, Norge, Polen, Slovakiet, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjekkiet, Ungarn og Østrig) udarbejdede en omfattende rapport om den nationale gennemførelse af handlingsplanen og enkelte andre indsendte delvise oplysninger (Cypern, Luxembourg, Rumænien og Tyskland). Disse rapporter blev på Kommissionens anmodning analyseret af en ekstern konsulent, som udarbejdede en rapport om hovedlinjerne i de politiske tendenser i medlemsstaterne med et antal eksempler på god praksis. Den uafhængige rapport blev debatteret i arbejdsgruppen om sprog, som bidrog med supplerende oplysninger. De udvalgte eksempler på god praksis i denne rapport er baseret på dette arbejde. Listen er til orientering og er ikke udtømmende: den giver en antydning af omfanget og arten af de foranstaltninger, der er gennemført i medlemsstaterne.

5. GENNEMFØRELSE AF HANDLINGSPLAN PÅ DE STRATEGISKE OMRÅDER

De næste fire afsnit, som følger strukturen i handlingsplanen (tre strategiske områder plus rammerne for fremskridt), indeholder en detaljeret beskrivelse af resultaterne af hver af de 47 foranstaltninger, som er anført i parentes i teksten. Et supplerende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene indeholder tabeller, der gør status over foranstaltningerne og viser produkter, informationskilder og relevante websteder.

5.1. Strategiområde 1: Livslang sprogindlæring

I handlingsplanen placeres sprogindlæring i et livslangt læringsperspektiv, og der lægges vægt på passende foranstaltninger og på, at der gennemføres en sådan strategi. På nationalt niveau har visse medlemsstater reformeret deres systemer i tråd hermed og etableret en sammenhæng mellem de forskellige uddannelsesniveauer, og har udformet evalueringssystemer med henblik på at evaluere delkompetencer og gøre det muligt at vende tilbage til uddannelsessystemet på et senere tidspunkt.

Østrig: Sprogudvalget

Østrig gør i øjeblikket brug af Europarådets landeprofil til at evaluere sin sprogundervisnings- og indlæringspolitik, før man sætter en række reformer. Et sprogudvalg bestående af repræsentanter for undervisningssektoren og arbejdsmarkedsparterne undersøger alle spørgsmål i forbindelse med flersprogethed og koordinerer gennemførelsen af Lissabon-målene og andre EU-initiativer på sprogområdet, f.eks. handlingsplanen.

Bulgarien: Den nationale reform

Sprogindlæring er en integrerende del af den seneste uddannelsesreform i Bulgarien, som blev vedtaget af parlamentet i 2006. Målet er at ændre strukturen i uddannelsessystemet ved at undervise i to fremmedsprog på alle skoler og indføre et års intensiv sprogindlæring for alle elever i 8. klasse.

Finland: Finlands sprogundervisningspolitik

Regeringen har støttet et projekt, der tog sigte på at gennemgå de grundlæggende principper og mål i sprogundervisningspolitikken med flersprogethed, livslang læring og europæisk integration for øje. De endelige anbefalinger er ved at blive gennemgået med henblik på en forbedring af uddannelsessystemet⁹.

Ungarn: World Language Programme

Regeringen lancerede en omfattende strategi til udvikling af fremmedsprogsundervisning og –indlæring med betegnelsen "World Language Programme". Foranstaltningerne omfatter: Ekstra støtte til skoleprojekter, der behandler forskellige aspekter af sprogundervisning og –indlæring; indførelse af et år med intensiv sprogindlæring ved afslutningen af den obligatoriske undervisning, hvor mindst 40 % af læseplanen vedrører fremmedsprog; en ny afsluttende eksamen ved endt skolegang; og en række retningslinjer og anbefalinger.

Luxembourg: Tilpasning af sprogundervisning

I 2005 og 2006 foretog de luxembourgske myndigheder en evaluering af landets sprogpolitik på grundlag af Europarådets landeprofil. Ministeriet for uddannelse og erhvervsuddannelse udarbejdede derefter en national handlingsplan for 2007-2009 "Plan de réajustement de l'enseignement des langues" (plan for tilpasning af sprogundervisningen) med 66 handlingspunkter, der omfatter alle aspekter af sprogundervisning og evaluering fra børnehaveklassen til udgangen af gymnasiet, samtidig med at der også tages hensyn til indvandrergruppernes sprog.

Det Forenede Kongerige: Sprogindlæring i alle aldre

I England har man siden 2003 haft en national sprogstrategi. Strategien omfatter sprogindlæring i alle aldre fra skolealderen og til voksne og på universiteterne. Strategien har tre mål: At forbedre sprogundervisningen og –indlæringen; at indføre en ordning for anerkendelser; og at øge antallet af sprogstuderende på højere og videregående uddannelser og i arbejdspladsbaseret læring.

På EU-niveau bliver der med uddannelses- og erhvervsuddannelsesprogrammerne ydet øget støtte til sproglig forberedelse af personer, der deltager i mobilitetsaktiviteter (I.0.1): Antallet af sproglige forberedelseskurser fordobledes under Comenius (læreruddannelse); under Erasmus steg antallet af studerende, der deltog i intensive sprogkurser med næsten 40 %; og med Leonardo-programmet blev der investeret 15,6 mio. EUR til støtte for sproglig og kulturel forberedelse til 175 000 studerende, praktikanter og unge arbejdstagere, der deltog i udlandsophold, hvilket er en stigning på 77 % i forhold til 2000-2002. Inden for rammerne af

⁹

<http://www.jyu.fi/hum/laitokset/solki/tutkimus/projektit/kielo/>

programmet for livslang læring ydes der nu støtte til sproglig forberedelse i forbindelse med alle former for mobilitet.

5.1.1. "Modersmål plus to fremmedsprog": en tidlig start

I de seneste fire år har de fleste medlemsstater reformeret deres grundskoleordninger (og i visse tilfælde førskoleordninger), således at der undervises i et fremmedsprog på et tidligere tidspunkt. Tendensen er at starte et andet sprog (et fremmedsprog, et mindretalsprog eller et sprog med status som officielt sprog) tidligere, generelt inden for de første tre år i grundskolen.

Det største problem i forbindelse med gennemførelsen af disse reformer er sproglærernes mangel på relevant uddannelse, hvilket gælder både almentuddannede lærere og specialister. I nogle lande suppleres den tidlige start med en tidligere start på undervisning i andet fremmedsprog (i de sidste år af grundskolen eller i begyndelsen af overbygningsskolerne). Sådanne ordninger bør fremmes og anvendes i flere lande.

For at fremme indførelsen af sprogundervisning fra en tidlig alder finansierede Kommissionen en undersøgelse om de vigtigste principper for sprogundervisning af meget unge elever (I.1.1). I undersøgelsen anerkendtes det, at lærerne har en central rolle i forbindelse med tidlig sprogindlæring. Desuden blev det anbefalet, at lærerne fik større kendskab til forskningsresultater, at der blev udviklet metoder og redskaber til at vurdere og evaluere børnenes kompetencer og at der ydes støtte til at starte undervisningen i andet fremmedsprog i grundskolen.

Hvad angår informations- og netværksaktiviteter, har Kommissionen udarbejdet en brochure til forældrene om fordelene ved sprogindlæring, og i oplysningskampagnen, som støttes af programmet for livslang læring, vil forældrene blive en særlig målgruppe. Kommissionen har endvidere ydet støtte til et seminar for undervisere, hvor resultaterne af førnævnte undersøgelse blev præsenteret. For at fremme netværkssamarbejde mellem organisationer på dette område vil tidlig sprogundervisning blive en prioritet i netværkene under Comenius og i nøgleaktiviteten vedrørende sprog i 2007 (I.1.3).

Socrates-programmet ydede støtte til tidlig sprogundervisning og relevant læreruddannelse ved at finansiere 11 Lingua-projekter (I.1.4) og ved at yde støtte til næsten 4 000 sprogassistentophold (en stigning på 13 %), heraf også en del i grund- og førskoleundervisningen (I.1.5). Der vil blive ydet yderligere støtte til, at grund- og førskoler kan være vært for en sprogassistent under programmet for livslang læring.

5.1.2. Indlæring af fremmedsprog fra 6. klassesettrin til og med gymnasiet/erhvervsuddannelse

I handlingsplanen opfordres medlemsstaterne til at fortsætte deres engagement og give eleverne mulighed for at lære mindst to fremmedsprog, hvor der lægges vægt på effektive kommunikative evner, på evnen til at lære sprog og på interkulturelle færdigheder.

Estland, Frankrig, Tyskland, Litauen, Slovenien og Spanien: Europæiske sektioner / tosproget undervisning

Nogle lande har oprettet "europæiske sektioner", hvor der undervises i flere sprog, også ved hjælp af CLIL, og der lægges særlig vægt på europæisk samarbejde og tværkulturel uddannelse. Sådanne initiativer er ofte pilotordninger, som med tiden indarbejdes i det overordnede uddannelsessystem.

Grækenland: en tværfaglig tilgang til sprog

Efter reformen af læseplanerne for grundskole- og overbygningsklasserne har sprogundervisning fået en mere tværgående dimension og involverer et tættere samarbejde mellem modersmålsundervisning og undervisning i andre fag. Der lægges især vægt på at øge opmærksomheden om sproglig og kulturel mangfoldighed og udvikling af tværkulturelle færdigheder.

Tyskland, Nederlandene, Frankrig, Finland og Østrig: CertiLingua, det "europæiske mærke for flersproglige, europæiske og internationale ekspertkompetencer"

CertiLingua er ment som et supplement til afgangsbøger efter endt skolegang og angiver det ekspertiseniveau, eleven har nået i flersproglige, europæiske og internationale kompetencer i mindst to fremmedsprog. De skoler, der tilbyder CertiLingua udbyder mindst et fag ved hjælp af CLIL og tager sigte på at udvikle elevernes tværkulturelle kompetencer gennem europæiske og internationale projektarbejder. CertiLingua-initiativet stammer fra et grænseoverskridende samarbejde mellem tyske og nederlandske skoler og udvides gradvist til at omfatte andre lande. Målet er at gøre de sproglige og tværkulturelle færdigheder, som eleverne opnår, mere gennemsigtige ved at udstede et kvalitetsmærke for ekspertiseniveauet som anerkendes i forskellige lande¹⁰.

Kommissionen støttede medlemsstaternes indsats ved at give skoler i forskellige lande større muligheder for at lære sprog i fællesskab og for i højere grad at udvikle tværkulturelle kompetencer og flersproget forståelse:

Antallet af Comenius-skoleprojekter steg og udgjorde 19 % af budgettet til Comenius-skoleprojekter (selvom det anbefalede mål i handlingsplanen var på 25 %). Der blev desuden ydet støtte til 2 951 fælles sprogprojekter med deltagelse af 53 118 elever og 8 853 lærere i udveksling af skoleklasser i 2004-2006 (I.2.1). Programmet for livslang læring sigter mod at nå det anbefalede mål i handlingsplanen.

Ved udgangen af 2007 vil en undersøgelse af de sproglige og interkulturelle færdigheder, som er relevante for hvert trin i den obligatoriske undervisning eller erhvervsuddannelse (I.2.2) blive afsluttet. Den vil indeholde forslag til, hvorledes man kan forbedre den nuværende sprogundervisning for at udvikle tværkulturelle færdigheder, og til hvorledes man kan fastsætte relevante mål for tværkulturelle færdigheder for elever i grundskolen og overbygningsklasserne. Comenius ydede støtte til 14 projekter og 2 netværk, der havde som mål at udvikle undervisningsmateriale og -moduler til fremme af tilgange til flersproget forståelse (I.2.3).

5.1.3. Fremme af integreret indholds- og sprogindlæring (CLIL)

CLIL anvendes i stigende grad i de europæiske skoler, da det anses for at være en effektiv metode til at styrke elevernes kommunikationsfærdigheder og til at motivere eleverne.

Med 4 Lingua-projekter blev der ydet støtte til udvikling af CLIL-undervisningsmaterialer (I.2.4), og der blev givet fortrin til Comenius-skoleprojekter om CLIL-tilgange (I.2.5). Programmet for livslang læring giver fortsat fortrin til skolepartnerskaber, der fremmer tidlig sprogindlæring, flersproglig forståelse og CLIL.

I marts 2005 blev der i Luxembourg afholdt et europæisk symposium om "The Changing European Classroom — the Potential of Plurilingual Education" (Ændringerne i de

¹⁰ <http://www.learn-line.nrw.de/angebote/certilingua/>

europæiske skoler – mulighederne i flersproglig undervisning) i samarbejde med det luxembourgske EU-formandskab, som rapporterede om konklusionerne til Rådet (uddannelse) i maj 2005. På symposiet blev der gjort opmærksom på, at eleverne bør sikres CLIL-undervisning på forskellige uddannelsesstrin. Der blev endvidere gjort opmærksom på, at lærerne bør modtage særlig uddannelse i CLIL.

Eurydice-netværket offentliggjorde i 2006 en undersøgelse om "Integreret læring af indhold og sprog (CLIL) i skolerne i EU" (I.2.7). Undersøgelsen vedrører de vigtigste elementer af CLIL-indlæring i de europæiske lande. Selvom interessen for at udbyde CLIL-undervisning er stigende, er kun et fåtal af elever og studerende på nuværende tidspunkt involveret. Forholdene varierer dog kraftigt fra land til land. Undersøgelsen viste, at hvis CLIL-undervisning skal gøres almen, skal det i de fleste lande ledsages af betydelig bestræbelser for at uddanne lærerne. Et andet indsatsområde, hvor der skal sættes ind, er evaluering. CLIL er nemlig stadig i sin vorden i de fleste lande, og evaluering af CLIL-praksisser er ikke udbredt.

5.1.4. *Indlæring af fremmedsprog på de videregående uddannelser*

I handlingsplanen opfordres der til, at alle universiteter formulerer en sammenhængende sprogpolitik, således at der tilbydes sprogindlæring for alle studerende og at de får mulighed for at studere i udlandet.

Belgien, Tjekkiet og Rumænien: Tværfaglig universitetsuddannelse

I Belgien (det flamske sprogfællesskab), Tjekkiet og Rumænien tilbyder nogle af universiteterne en universitetsuddannelse i naturfag, historie eller geografi med fremmedsprog som sidefag, hvilket i visse tilfælde afsluttes med en dobbelt grad. Denne kombination af forskellige fag styrker sprogkompetencerne og forbereder kommende CLIL-lærere.

Kommissionen øgede antallet af intensive sprogkurser under Erasmus-programmet, således at de omfattede 6,4 % af de studerende, der tog til udlandet (selvom målet i handlingsplanen var 10 %) (I.3.1). Denne procentsats varierer voldsomt landene imellem. De slovenske og tyrkiske universiteter tiltrak sig stor interesse i deres intensive sprogkurser under Erasmus, som havde deltagelse af over 35 % tilrejsende studerende, mens de tjekkiske, estiske, finske, tyske, ungarske og norske universiteter havde en deltagelse på over 10 %. Alt i alt deltog næsten 10 000 studerende i intensive sprogkurser under Erasmus i 2004-2006. Udbuddet af intensive sprogkurser under Erasmus er blevet yderligere forstærket med programmet for livslang læring, selvom der stadig skal sættes ind på universiteterne for at fremme værtslandets sprog som andetsprog for de tilrejsende studerende.

Hvad angår det internationale samarbejde blandt videregående uddannelsesinstitutioner, støttes Erasmus Mundus-programmet fælles masters-programmer i forskellige medlemsstater, hvor ikke-EU-studerende undervises i mindst to forskellige europæiske sprog. I perioden 2004-2006 modtog 2 325 studerende fra lande uden for EU støtte til at følge 57 forskellige masters-uddannelser, herunder 3 i lingvistik og sproglaterede fag. Med Tempus-programmet ydes der støtte til samarbejde mellem EU-universiteter og 26 partnerlande i Vestbalkan, Østeuropa, Centralasien, Nordafrika og Mellemøsten, med henblik på at bidrage til moderniseringen af universiteter, gensidig læring mellem regioner og befolkninger og forståelse mellem kulturerne. Sprogundervisning indgår som regel i disse projekter, og i 2004-2006 var to af projekterne specielt rettet mod samarbejde inden for sprogundervisning. Via samarbejdsprogrammerne med USA, Canada, Japan, Australien og New Zealand blev der endvidere ydet støtte til 6 projekter om udvikling af læseplaner til sprogundervisning.

5.1.5. Sprogundervisning for voksne

I handlingsplanen blev der tilskyndet til overkommelig sprogundervisning for voksne, f.eks. uddannelse på arbejdspladsen, voksenundervisningskurser eller uformelle kurser i forbindelse med kulturelle aktiviteter.

Belgien og Tjekkiet: Uddannelsesstøtte og progressourcer på internet

Deltagelse i sprogkurser er ikke udelukkende et spørgsmål om tilstrækkelig motivation og tid, men også et spørgsmål om økonomi. Som incitament til livslang sprogindlæring introducerer man i Belgien og Tjekkiet et system med "vouchers" (uddannelsesbilletter), som finansieres af staten, arbejdsgiverne og brugerne i fællesskab. Efter sigende har denne ordning medført en betydelig stigning i efterspørgslen efter sprogkurser blandt voksne.

Websteder kan anvendes til at fremme sprogindlæring blandt voksne. I Belgien er "Word wat je wil"¹¹ en database med bl.a. alle officielle og private sprogkurser. I Tjekkiet er man i øjeblikket ved at udvikle en "national sproportal". Dette websted skal tilbyde gratis online-sprogkurser, som svarer til CEFR (den fælles europæiske referenceramme).

Irland, Slovenien og Spanien: Muligheder for sprogundervisning for voksne

I Irland og Slovenien har der været en sund efterspørgsel blandt vokselever efter muligheder for sprogundervisning, og der har været mange lokale initiativer til at efterkomme denne efterspørgsel via biblioteksnetværk, kulturforeninger, sprogklubber og voksenundervisning.

Sprogskoler for voksne har i mange år været et særtegn for det spanske uddannelsessystem, både regionalt og nationalt. De tilbyder på netværksbasis 20 forskellige sprog på begynder- og mellemniveau i overensstemmelse med den fælles europæiske referenceramme og har vist sig at være økonomisk levedygtige.

For at tilskynde flere voksne til at lære sprog er Kommissionen i gang med at udvikle en webportal (I.4.1), som giver hurtig adgang til information og vejledning for den almene befolkning og for personer, der arbejder med sprog.

5.1.6. Sprogelever med særbehov

Sprogundervisningen starter nu tidligere og er indarbejdet i de fleste medlemsstaters læseplaner for den obligatoriske skolegang, men der skal også tages hensyn til elever med særbehov. Kommissionen finansierede en undersøgelse om "Special Educational Needs in Europe – the Teaching and learning of languages" (elever med særbehov i fremmedsprogsundervisningen) (I.5.1), som konkluderede, at der ikke var nogen saglig begrundelse for at udelukke elever med særlige behov fra sprogundervisning. Undersøgelsen pointerede, at sprogindlæring er mere end blot kommunikative færdigheder og styrker den personlige og uddannelsesmæssige udvikling, samtidig med at den omfatter de europæiske samfundsborgerværdier. Undersøgelsen så på undervisningsmetoder og anbefalede, at der tages hensyn til elever med særlige behov gennem individuelle uddannelsesplaner og kombineret undervisning (sproglærer og støttelærer). Det blev endvidere anbefalet, at der sørges for relevant uddannelse af lærerne som del af den almene uddannelse for nye lærere.

Østrig og Estland: Tegnsprog anerkendt som mindretalssprog

¹¹ <http://www.wordwatjewil.be>.

I disse to lande har tegnsprog for nylig fået status som mindretalssprog/officialt sprog. Den officielle status er blevet efterfulgt af forskningsprogrammer, støtte til et center for faglige kvalifikationer og af en række kurser til uddannelse af tegnsproglærere.

5.1.7. Udvalg af sprog

Medlemsstaterne blev opfordret til at undervise i flest mulige sprog på alle uddannelsesniveauer. Udvalget af sprog er meget ulige fordelt. Nogle medlemsstater udbyder et meget begrænset antal sprog (især engelsk med enkelte andre sprog i særlige læseplaner i grænseområderne eller for indvandrersamfund). De medlemsstater, der derimod udbyder et frit valg mellem sprogene, rapporterer om vanskeligheder i gennemførelsen af denne politik i skolerne. Mange familier er ofte ikke opmærksomme på fordelene ved at lære mere end et sprog. Læseplansreformerne tog sigte på at udvide udvalget af sprog, samtidig med at der skulle informeres herom.

Frankrig, Grækenland, Tyskland og Østrig: Undervisning i nabolandenes sprog

I 2003 iværksatte provinsen Niederösterreich (Østrig) en plan under betegnelsen "Sprachoffensive" (sprogoffensiv), som var rettet mod at undervise 13 000 studerende i tjekkisk, slovakisk og ungarsk. Der blev også oprettet et "kompetencecenter", som udbyder sprogekspertise og vejledning til skoler og virksomheder, der arbejder på tværs af grænserne.

I Frankrig har man haft held til at øge antallet af studerende, der vælger tysk, med 10 % ved at gennemføre oplysningskampagner og oprette tosprogede klasser. Dette eksempel viser, at det er muligt at ændre holdninger, hvis de rigtige foranstaltninger bliver gennemført.

I Thrakien blev der i 2006-2007 indført et pilotprogram med undervisning i tyrkisk som fremmedsprog i fem statslige gymnasieskoler i området.

5.2. Strategiområde 2: Bedre sprogundervisning

5.2.1. Den fremmedsprogsvenlige skole

Skoler og uddannelsesinstitutioner opfordres til at vælge en holistisk tilgang til fremmedsprogsundervisning og dermed bidrage til at skabe forbindelser mellem undervisning i modersmålet, evt. undervisningssproget, hvis det ikke er det samme, fremmedsprog og indvandrersamfundenes sprog. Kommissionen fremmede denne tilgang ved at yde støtte til Comenius-skoleprojekter på området (II.1.1).

Finland: Tilflytternes sprog som undervisningssprog

I det finske uddannelsessystem ydes der støtte til at vedligeholde og videreudvikle indvandrernes modersmål, således at de bliver funktionelle tosprogede. I 2003 blev der tilbudt undervisning i 52 sprog. Russisk, somalisk og albansk var de indvandrersprog, der blev undervist mest i.

Italien: "Talking the World"-initiativet

Dette initiativ sigter mod at fremme ideen med den fremmedsprogsvenlige skole med en serie græsrodsaktiviteter, der involverer lærere og netværkssamarbejde mellem skoler. Handlingsplanen har været lagt til grund for debatter og anvendt som inspiration.

5.2.2. Det fremmedsprogsvenlige klasseværelse

For at støtte innovative metoder til sprogundervisning og -indlæring er der udviklet undervisningsprodukter, der er udviklet under Socrates- og Leonardo-programmerne (II.2.2),

blevet formidlet gennem en række initiativer, og denne formidling fortsættes i programmet for livslang læring. Initiativet vedrørende e-partnerskaber, som betyder, at skoler kan samarbejde gennem internettet, har styrket sprogfærdighederne og i et vist omfang fremmet den flersproglige forståelse og anvendelse af partnerskolens sprog (II.2.3).

5.2.3. Uddannelse af fremmedsproglærere

Medlemsstaterne bliver i stigende grad opmærksomme på læreruddannelsen især som et middel til at sikre effektiv sprogundervisning i grundskolen og gennem CLIL. Selv om fremmedsproglærere i mange medlemsstater ikke er forpligtet til at tilbringe en periode i det land, i hvis sprog de underviser, er behovet almindeligt anerkendt blandt fagfolk og undervisere af lærere, der anvender de mobilitetsordninger, der tilbydes gennem de europæiske uddannelsesprogrammer (Erasmus, Comenius, Leonardo) for at forbedre deres sprogfærdigheder.

Østrig, Tjekkiet, Tyskland og Polen: dobbelt uddannelse for sproglærere

I disse lande får de studerende gennem grunduddannelsen til lærer kvalifikationer i to forskellige fag, f.eks. sprog plus et andet fag. Dette system styrker lærernes sprogkompetencer og er med til at forberede fremtidige CLIL-lærere.

Luxembourg: uddannelse af flersproglige lærere

Grundskolelærere uddannes til at kunne undervise i de tre nationale sprog (luxembourgsk, tysk og fransk) og til at undervise i ikke-sproglige fag på ét af disse sprog. Sproglærere fra 6. klassetrin til og med gymnasiet skal studere i mindst to år i et land, hvor man taler deres målsprog. Faglærere fra 6. klassetrin til og med gymnasiet skal kunne undervise på tysk og fransk.

For at udvide adgangen til sprogundervisningsordningerne i Socrates- og Leonardo-programmerne opfordrede Kommissionen de nationale agenturer til at lancere oplysningskampagner om mobilitet for sproglærere og deres undervisere (II.3.1). Især ét formidlingsprojekt handlede om fremme af sprogassistentophold. Som et resultat heraf steg andelen af budgettet til sprogassistentophold til 26 % i 2006, hvilket overskred målsætningen på 25 % i handlingsplanen. I programmet for livslang læring er assistentophold ikke begrænset til sprog, men er mulige for alle fag med særlig vægt på CLIL. For så vidt angår efter- og videreuddannelse under Comenius, omhandlede 65 % af alle ansøgninger sprog. Mellem 2004 og 2006 blev mere end 15 000 sproglærere undervist i udlandet gennem Comenius, 765 sproglærere inden for voksenundervisning gennem Grundtvig og 1 820 erhvervsuddannelseslærere gennem Leonardo.

Kommissionen finansierede også en undersøgelse til fastlæggelse af en referenceramme for en europæisk profil for sproglæreruddannelsen (II.3.2). I undersøgelsen blev der fastsat grundlæggende krav til oprettelsen af en fælles profil, og der blev især opfordret til indførelsen af en særlig sproglæreruddannelse for de videregående uddannelser med en obligatorisk uddannelsesperiode i et andet land og passende uddannelse i metode og tværkulturelle færdigheder. Denne undersøgelse behandles i øjeblikket af det europæiske net af fremmedsprogsinspektører (IV.2.1), og konklusionerne heraf vil blive drøftet og formidlet på et symposium (II.4.2).

5.2.4. Tilstrækkeligt mange sproglærere

Sproglærere og også andre lærere oplever betydelige hindringer, når det handler om at undervise i udlandet. Der findes dog en vis grad af fleksibilitet. Der er udført meget lovende eksperimenter i grænseregionerne, hvor man deles om lærere på tværs af grænserne eller gennem udvekslingsprogrammer. Kommissionen finansierede en undersøgelse af, hvordan man udpeger og fjerner hindringer for sproglærernes mobilitet ("Detecting and Removing Obstacles to the Mobility of Foreign Language Teachers") (II.4.1), som beskrev værktøjer, der skal lette sproglærernes mobilitet, og de væsentligste hindringer, disse personer oplever. Det anbefales, at der udarbejdes en mobilitetsstrategi på europæisk plan for sproglærere, der skal fremme bilaterale og multilaterale udvekslinger, støtte udvekslinger især af kommende og unge lærere, tilskynde til anerkendelsen af de kvalifikationer, der er opnået ved mobilitet, afholde workshoper og arbejdsbesøg i udlandet som en form for læreruddannelse og etablere et clearingsystem, der afstemmer udbud og efterspørgsel på tværs af lande og institutioner.

Estland, Polen og andre central- og -østeuropæiske lande: omskoling af fremmedsproglærere

I de sidste ti år har Polen og Estland sammen med andre central- og østeuropæiske lande etableret læreruddannelsesordninger med henblik på at omskole overskydende sproglærere især fra russisk til engelsk. Der er truffet yderligere foranstaltninger for at omskole sproglærere, der ikke har de rette uddannelser. Disse aktioner viser, at det er teknisk muligt at udvide sprogudvalget i læseplanen, hvis de politiske beslutninger træffes, og de er i overensstemmelse med efterspørgslen.

Rumænien: postgraduatfjernundervisning for lærere i landområder

Et projekt, der støttes af den rumænske regering og Verdensbanken, har til formål at styrke læreruddannelsen for personer i landområderne. Fire universiteter har indført kvalifikationskurser som fjernundervisning på postgraduatniveau i fransk og engelsk, som er udviklet af en tværfaglig gruppe og åbne for alle lærere, der ønsker at undervise i sprog. Kurserne fører til en officiel certificering og er integreret i andre læreruddannelsesordninger, der finder sted som fjernundervisning. I 2007 vil to hundrede lærere i engelsk og fransk modtage deres eksamensbeviser for den faglige omskoling.

5.2.5. Afprøvning af sproglige kvalifikationer

Der har været en klar tendens til at reformere de nationale læseplaner, således at de er i tråd med den fælles europæiske referenceramme for sprog, især fra 6. klassetrin til og med gymnasiet, og afgangseksamenene er blevet gennemgået i overensstemmelse hermed. Lærere på alle undervisningstrin anvender i stigende grad den europæiske sprogmappe som undervisningshjælp, selv om undervisningsmaterialerne ofte ikke egner sig til denne tilgang. Omfanget af de ændringer, der er indført i sprogundervisningen ved at anvende den fælles europæiske referenceramme, blev drøftet på et politikforum afholdt af Europarådet i februar 2007 og med deltagelse af Kommissionen (II.6.4).

En række lande: den fælles europæiske referencerammes niveauer anvendes til at definere opfyldelsen af sproglige målsætninger

Østrig, Belgien, Tjekkiet, Estland, Frankrig, Tyskland, Italien, Litauen, Luxembourg, Polen, Rumænien, Spanien og Det Forenede Kongerige vil begynde, er begyndt eller planlægger at udvide ændringsprocessen i forbindelse med læseplaner og knytte skolernes afgangseksamen i fremmedsprog til den fælles europæiske referencerammes niveauer. Det betyder, at man får objektive prøver på sprogfærdighed, idet den fælles europæiske referenceramme omfatter kommunikative færdigheder på alle sprog.

Nederlandene: Profil med sproglig kompetence

I det hollandske uddannelsessystem anvendes den fælles europæiske referenceramme i stigende grad til at etablere standarder for, hvordan man definerer sprogfærdigheder. Programmerne for højere faglig uddannelse, og erhvervsuddannelse (MBO) har også taget den til sig, når der fastlægges kompetenceprofiler. Den europæiske sprogmappe er blevet udviklet og godkendt for næsten alle typer skoler. En elektronisk udgave af sprogmappen er i øjeblikket under udvikling for den brede målgruppe bestående af alle, som lærer sprog.

Frankrig, Italien og Luxembourg: ekstern certificering af sprogfærdigheder

For at gøre det sproglige kompetenceniveau, som de studerende har opnået fra sjette klasse til og med gymnasiet, mere gennemsigtigt, er det franske uddannelsessystem ved at udvikle en certificering af sprogfærdigheder i samarbejde med de institutioner, som fremmer partnerlandenes sprog. Et tilsvarende projekt i Italien "Lingue 2000" gør det nu muligt for de studerende at få en ekstern certificering hos anerkendte udenlandske institutioner.

I Luxembourg kan de studerende i de sidste to år på gymnasialt niveau få deres sproglige færdigheder vurderet af anerkendte udenlandske institutioner. Det omfatter sprog, som der undervises i på skolerne, og sprog, som ikke indgår i læseplanen. Denne certificering indgår i de studerendes terminskarakterer.

I overensstemmelse med anmodningen fra Det Europæiske Råds møde i Barcelona arbejder Kommissionen med at udvikle en europæisk undersøgelse af sprogkompetencer (II.6.1), der skal gennemføres første gang i 2010 og har til formål at opnå sammenlignelige oplysninger om kompetenceniveauet i to fremmedsprog ved udgangen af den obligatoriske skolegang i Europa.

Europa-Kommissionen anvendte også den fælles europæiske referenceramme for at forbedre gennemsigtighed, oplysninger og vejledning om erhvervsuddannelsespolitikkerne. Et europæisk sprogpas, som bygger på den fælles europæiske referenceramme og indgår i den europæiske sprogmappe, er blevet integreret i Europasset, som udgør en fælles ramme for kvalifikationer (II.6.2). Siden februar 2005 er der blevet oprettet næsten 50 000 sprogpas online, og mere end 181 806 blanke kopier er blevet downloaded for at blive udfyldt offline. Europas-cv'et, som har et afsnit om sprog, er endnu mere populært: mere end 1 mio. cv'er er hidtil blevet oprettet online, og ca. 1,7 mio. er blevet downloaded.

For at samle oplysninger om anvendelsen, arten og kvaliteten af sprogcertifikater og stille disse oplysninger til rådighed finansierede Kommissionen en undersøgelse vedrørende en oversigt over sprogcertificering i Europa ("Inventory of Language Certification in Europa") (II.6.3). På baggrund af disse oplysninger anbefalede forfatterne, at Kommissionen skulle samarbejde med de relevante aktører for at forbedre udviklingen og valideringen af de prøver, som udbydes, fastsætte kvalitetsstandarder og en norm for sprogcertifikater i Europa og støtte samarbejdet mellem udbyderne af certifikater i de forskellige lande og institutionerne inden for almen uddannelse.

5.3. Strategiområde 3: Etablering af et sprogvenligt miljø

5.3.1. En rummelig tilgang til sproglig mangfoldighed

For første gang på Kommissionsplan indeholder handlingsplanen en vision for sprogpolitikker, der omfatter mere end blot fremmedsprogsundervisning, og som omfatter alle de sprog, der tales i Europa, uanset om de er officielle eller regionale sprog, mindretalssprog eller sprog, der tales af indvandrersamfund. For at samle aktørerne inden for uddannelse fra

regionale sprog og mindretalssprog og bistå dem med udveksling af god praksis blev der i 2006 afholdt en europæisk konference om regionale sprog og mindretalssprog i uddannelsessystemerne (III.1.1). Situationen for regionale sprog og mindretalssprog i de lande, der tiltrådte EU i 2004, blev behandlet i rapporten kaldet "Euromosaic Report" (III.1.2). En ajourføring for Rumænien og Bulgarien er under udarbejdelse.

Denne nye tilgang til sprog og sproglig mangfoldighed afspejles fuldt ud i programmet for livslang læring, hvor alle sprog er støtteberettigede, herunder også regionale sprog og mindretalssprog (III.1.3). Kommissionen har ydet en særlig indsats gennem europæiske konferencer, lokale seminarer og netværksmøder for at sikre, at de berørte parter inden for regionale sprog og mindretalssprog er velunderrettet om, hvordan de skal få adgang til de overordnede programmer, især programmet for livslang læring.

I 2004-2006 fik 150 oversættelsesprojekter til fremme af kulturel og sproglig mangfoldighed i Europa støtte af Kultur 2000-programmet. Fremme af kulturel og sproglig mangfoldighed er også hjørnesteinen i det nye kulturprogram for 2007-2013.

Denne rummelige vision er i tråd med det europæiske charter om regionale sprog og mindretalssprog, som blev ratificeret af 22 medlemmer af Europarådet, hvoraf 14 var EU-medlemsstater. Som en generel regel tilbyder medlemsstaterne delvis eller omfattende undervisning i anerkendte mindretalssprog. Der er blevet berettet om lovende praksis i forbindelse med, at især børn udsættes for eller omgives af forskellige lokale sprog.

Finland/Norge/Sverige: tosprogede skoler i grænseområder

Et netværk af partnerskabsbyer støtter sprogindlæringen gennem samarbejde mellem finsk- norsk- og svensksprogede skoler på tværs af grænserne. En række skoler har udarbejdet fælles læseplaner og fremmer også undervisningen af nabosprogene gennem CLIL og udveksling af lærere.

Italien/Østrig/Slovenien: Cromo-projektet

Cromo er et tværnationalt projekt (2005-2007) finansieret af de nationale myndigheder i Østrig, Italien og Slovenien. Det er med til at bygge broer mellem grænsesamfund i regionen Friuli-Venezia-Giulia (Italien), Kärnten (Østrig) og Slovenien gennem udviklingen af fælles værktøjer i form af et supplement til den europæiske sprogmappe, der skal hjælpe de studerende fra sjette klasse til og med gymnasiet med at udvikle sproglige, metakognitive og interkulturelle kompetencer, der skal fremme den interkulturelle dialog.

Slovakiet/Donau-landene: fremme sprog og kulturer fra nabolandene

I den internationale sammenslutning "The Danube" samles turistkontorer fra landene langs med Donau. Hvert år lanceres et fælles emne for handling, der skal fremme hvert enkelt lands kultur og sprog.

Sverige: multikulturel undervisning i førskoleinstitutioner

I marts 2005 blev der indført en ny målsætning i læseplanen for førskoleundervisningen for at støtte børn med et andet modersmål end svensk med det formål at styrke deres sproglige og identitetsmæssige udvikling. Med regeringens ændringsforslag understreges også behovet for tosproget personale til kulturel støtte og for øget støtte til at fremstille undervisningsmateriale på andre sprog end svensk.

Det Forenede Kongerige: undervise forældre i at videregive tosprogethed inden for familien

I Wales er der iværksat et program kaldet Twk (vækst), der skal genoplive brugen af walisisk. Programmets oplysningskampagne om fordelene ved tosprogethed sigter mod sundhedssektoren, fødeafdelinger, nuværende og kommende forældre og tilskynder til, at der anvendes walisisk i hjemmene sammen med børnene. En anden del af oplysningskampagnen opfordrer til, at walisisk anvendes på arbejdspladsen: Saint Dwynen-kort og et badge med "Working Welsh" skal være med til at identificere de walisisktalende personer på arbejdspladsen og opfordre til, at disse personer tiltales på walisisk.

5.3.2. Etablering af sprogvenlige miljøer

I tråd med anbefalingerne i handlingsplanen har partnerskabsprojekter mellem byer støttet den uformelle sprogindlæring og den sproglige mangfoldighed i betydelig grad (III.2.1). Tre af de elleve eksempler på god praksis, som blev udvalgt i forbindelse med prisen Golden Stars Awards 2006, indeholdt aktiviteter til fremme af den sproglige og kulturelle mangfoldighed. I programmet "Europa for Borgerne 2007-2013" er den sproglige og kulturelle mangfoldighed ét af de gennemgående træk ved alle aktionerne i hele programmets varighed.

På mediesiden iværksatte Kommissionen tidligt i 2007 en undersøgelse af behov og praksis hos den audiovisuelle industri inden for eftersynkronisering og undertekster (General-direktoratet for Informationssamfundet - Media-programmet) (III.2.2). Ved udgangen af 2007 vil undersøgelsen have behandlet det europæiske marked, og der vil blive fremsat henstillinger, der skal fremme den sproglige mangfoldighed og lette flytningen af audiovisuelle produktioner mellem europæiske lande.

5.3.3. Forbedre udbuddet af og udnyttelsen af sprogindlæring

I handlingsplanen opfordredes der til, at foranstaltninger i Socrates-programmet til voksne skal fremme sprogindlæring og sproglig mangfoldighed. I forlængelse heraf støttede Grundtvig-aktionen (III.3.1) 14 projekter og 2 netværk, der skal udvikle undervisningsværktøjer og kurser for sproglærere. Seks projekter fokuserede på indvandrersamfund og etniske samfund. I alt har 300 partnerskaber i forbindelse med læring været med til at fremme sprog i voksenundervisning, hvoraf 105 fokuserede på indvandrersamfund og etniske samfund (33 % af alle partnerskaber).

I programmet for livslang læring handler ét af de prioriterede områder for de multilaterale projekter under Grundtvig om udvikling af mulighederne for voksenundervisning for indvandrere i relation til sproglig, social og kulturel integration.

Det europæiske kvalitetsmærke for sprog (III.3.2) er blevet styrket med nye aktiviteter, der skal motivere voksne til at lære sprog (en pris til årets europæiske sproglærer/sprogstuderende og oplysningskampagner om sprogindlæring, især den europæiske sprogdag). Disse aktiviteter begyndte som pilotprojekter i 2005 og 2006 og er nu regulære aktiviteter i programmet for livslang læring.

En undersøgelse af de mange forskellige former for sprogundervisning (III.3.3) i EU i perioden 1999-2005 vil blive afsluttet ved udgangen af 2007. Deri vil det blive fastslået, om der har været ændringer i antallet af de underviste sprog og antallet af sprogstuderende, og der vil blive udpeget udviklingstendenser.

5.4. Rammerne for fremskridt

5.4.1. Beslutninger på et mere kvalificeret grundlag

I dette afsnit behandles foranstaltninger, der skal sikre udvekslingen af oplysninger og god praksis mellem Kommissionen og medlemsstaterne og afstikke nye politikområder.

Med henblik på at udveksle god praksis og drøfte sproganliggønder, der kan gøres til genstand for fælles foranstaltninger, er der blevet nedsat en arbejdsgruppe om sprog, der skal følge op på handlingsplanen og bistå Kommissionen med at opfylde målsætningerne i forbindelse med "Uddannelse 2010", som er den undervisningsrelaterede del af Lissabon-strategien (IV.1.1).

En undersøgelse af, hvordan man motiverer borgerne til at lære sprog (IV.1.2), har resulteret i brochuren "Lingo", som indeholder eksempler på god praksis i forbindelse med motivation. I undersøgelsen blev der gjort rede for centrale emner vedrørende motivation, f.eks. støtte til netværk til fremme af sprog på alle niveauer, øget opmærksomhed over for voksenundervisning, især i ikke-formel og uformel form, og anvendelse af medie- og marketingteknikker, der skal gøre opmærksom på sprog.

En anden undersøgelse af omkostningerne ved manglende flersprogethed (IV.1.3a) blev opgivet som sådan, men blev delvist taget op igen i en udvidet undersøgelse af virkningerne for den europæiske økonomi af dårlige sprogkunderskaber i erhvervslivet (IV.1.3.b), hvori det blev konstateret, at manglende sprogfærdigheder medførte et betydeligt forretningstab, og det blev anbefalet at støtte virksomhederne for at forbedre forvaltningen af deres sprogfærdigheder ved at udvikle de sprogfærdigheder, der var til rådighed i den pågældende virksomhed, sørge for uddannelse af medarbejdere og muligheder for arbejdserfaring for udenlandske studerende eller medarbejdere og deltage i internationale udvekslinger mellem virksomhederne. Forbindelserne mellem virksomheder og uddannelse bør forbedres, og de eksisterende sprogfærdigheder hos børn af vandrende arbejdstagere bør i højere grad værdsættes og udvikles sideløbende med værtslandets nationale sprog.

Emner i forbindelse med flersprogethed inden for forskning blev taget op gennem to projekter, som blev finansieret af det sjette rammeprogram for forskning (IV.1.4). Det syvende rammeprogram for forskning støtter også den sproglige mangfoldighed inden for samfundsvidenskaber og humaniora.

I 2005 offentliggjorde Eurydice-netværket en publikation om nøgletal for sprogundervisning i skoler i Europa ("*Key Data on Teaching Languages at Schools in Europe*") (IV.1.5), som dannede udgangspunkt for, hvordan situationen vedrørende fremmedsprogsundervisningen så ud i 2003. Endnu en redegørelse, der omfatter perioden 2004-2006, vil blive offentliggjort medio 2008, således at man kan foretage statistiske sammenligninger og analyser af udviklingen.

Oplysninger om, hvordan programmer inden for almen uddannelse, erhvervsuddannelse, ungdom, medier og kultur, har fremmet sprog i 2004-2006, findes i de relevante afsnit af dette dokument. Desuden bør det noteres, at programmet for unge involverede ca. 1 000 000 unge og var med til at støtte udvekslingen af ca. 6 000 volontører. Den sproglige forberedelse fik støtte af og var endda obligatorisk i forbindelse med den europæiske volontørtjenesteordning. Desuden er en af de generelle målsætninger i det nye program for aktive unge (2007-2013) anerkendelsen af den kulturelle, multikulturelle og sproglige mangfoldighed i Europa og fremme af uformel sprogindlæring.

5.4.2. *En mere effektiv informationsudveksling mellem fagfolk*

For at fremme udvekslingen af god praksis, der skal forbedre sprogundervisningens kvalitet, blev der i 2006 etableret et europæisk netværk af fremmedsprogsinspektører (ELIN) inden for almen uddannelse og erhvervsuddannelse (IV.2.1). Netværket har indtil videre fokuseret på tre aspekter: støtte til skoleledelse i forbindelse med fremmedsprogsundervisning, grund- og videreuddannelse af lærere og indvirkningen af kontrolsystemer og praksis. Gennem Arion-ordningen, som yder støtte til studiebesøg for aktører inden for undervisning, blev der tilrettelagt 36 studiebesøg om sprogundervisning, hvilket involverede næsten 400 deltagere, herunder fremmedsproglærere, skoleledere, politiske beslutningstagere og et betydeligt antal fremmedsprogsinspektører (II.3.3). Arion-ordningen fortsætter under programmet for livslang læring, og der vil især blive fokuseret på sproglaterede aktiviteter.

5.4.3. *Klare procedurer for opfølgningen på handlingsplanen*

For at sikre en varig virkning er handlingsplanens målsætninger blevet indarbejdet i programmet for livslang læring 2007-2013 (IV.3.1). Fremme af sprogindlæring og sproglig mangfoldighed er en generel målsætning i programmet for livslang læring, som afspejles i prioriteterne i særprogrammerne for skoler (Comenius), højere læreanstalter (Erasmus), erhvervsuddannelse (Leonardo) og voksenundervisning (Grundtvig). Særprogrammerne suppleres af en tværgående aktivitet for sprog (Nøgleaktivitet 2 Sprog). Alle sprog er støtteberettigede: officielle sprog, regionale sprog, mindretalssprog og sprog, der tales af indvandrersamfund eller store handelspartnere.

6. **KONKLUSION**

Handlingsplanens resultater er opmuntrende. Kommissionen har stort set gennemført de opgaver, den fik tildelt, rettidigt. Medlemsstaterne har ydet en indsats for at opfylde et betragteligt antal af de målsætninger, der var fastsat i handlingsplanen. Andre opgaver i handlingsplanen kræver et langsigtet engagement, for hvilke der ikke kan fastsættes en frist. Selv om de generelle udviklingstendenser er positive, varierer situationen fra land til land, idet udgangspunktet og den oprindelige politiske tilgang har været forskellig i de enkelte medlemsstater. En yderligere indsats af alle berørte parter vil bidrage til at opretholde disse tendenser og konsolidere de reformer, der er iværksat i medlemsstaterne.

Mens mange af henstillingerne i handlingsplanen er blevet taget op på nationalt plan, vil et begrænset antal kræve en yderligere indsats for at opnå den tilsigtede virkning – især med hensyn til at udvide sprogundervisningen til at omfatte alle former for uddannelse (også erhvervsuddannelse), øge udbuddet af de underviste sprog, støtte fremmedsprogsvenlige skoler, udnytte potentialet i voksenundervisning og uformel læring samt øge motivationen til at lære fremmedsprog.

Kommissionen vil fortsat støtte medlemsstaterne i deres bestræbelser på at forbedre sprogundervisningens kvalitet, udvide antallet af de underviste sprog og støtte fremmedsprogsvenlige skoler. Med hensyn til indlæring er det nødvendigt med yderligere foranstaltninger, der skal øge bevidstheden om betydningen af at lære fremmedsprog, sideløbende med initiativer, der skal motivere studerende og voksne til at lære fremmedsprog også gennem uformel læring. De fleste af de foranstaltninger, som blev anbefalet i handlingsplanen, vedrørte grundskoleuddannelsen og den dermed forbundne læreruddannelse. Man vil nu kunne fokusere på fremmedsprogsundervisning af voksne og udvide aktørkredsen til at

omfatte erhvervslivet, efter- og videreuddannelse og uformel sprogindlæring gennem medier og kulturelle aktiviteter.

De europæiske programmer for uddannelse, kultur, unge og civilsamfund, herunder især programmet for livslang læring, er virkningsfulde værktøjer, som supplerer de nationale politikker ved at tilføje en europæisk dimension til indlæringsaktiviteterne. Deres støtte til flersprogethed er blevet styrket i den nye generation af programmer for 2007-2013 både ved at erklære sprogindlæring og sproglig mangfoldighed for en generel målsætning og ved at øge budgettet til sproglige foranstaltninger. Kommissionen vil følge op på deres gennemførelse og således sikre deres strategiske anvendelse på de områder, hvor der kræves en yderligere indsats. Samtidig vil Kommissionen støtte udviklingen af en indikator for sproglig kompetence, der skal give medlemsstaterne et sammenligningsgrundlag for deres valg af politik. Nye muligheder for at fremme flersprogetheden gennem andre politikker vil blive undersøgt, f.eks. social- og regionalpolitikkerne. Fremtidige foranstaltninger bør i stigende grad inddrage alle de berørte parter og føre til et langsigtet partnerskab for flersprogethed.

Kommissionen undersøger i øjeblikket sin tilgang til flersprogethed for at støtte medlemsstaterne i forbindelse med Lissabon-strategien for vækst og beskæftigelse og i tråd med de forslag, som Europa-Parlamentet fremsatte under høringerne af Kommissær Orban. Den politiske udformningsproces vil inddrage et bredt udsnit af de berørte parter gennem en online-høring. Den vil blive udført i et nært partnerskab med de øvrige EU-institutioner og medlemsstaterne, som vil drøfte nye udviklinger i politikken om flersprogethed på en ministerkonference i februar 2008. Resultaterne af dette dokument sammen med andre tilbagemeldinger, f.eks. henstillingerne fra den højtstående gruppe for flersprogethed, vil også indgå i debatten. Høringsprocessen vil føre til en ny meddelelse fra Kommissionen – ifølge planen i september 2008 – som vil indeholde en bredere tilgang til flersprogethedspolitikken.